

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งสำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Proposed Policy to be a Strong ASEAN Community for Schools
under Office of the Basic Education Commission

อนุศาสตร์ สอนศิลป์ *

ดร. วิโรจน์ สารรัตนะ **

ดร. รัตนากรณ์ สมบูรณ์ ***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน และ 2) คาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติและจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายโดยรวมและรายด้านเกี่ยวกับวัตถุประสงค์สภาพปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัจจัยคุกคาม แนวทางและกลไกของนโยบาย ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทเพื่อจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายโดยการวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ และกึ่งสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และระยะที่ 2 การตรวจสอบเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายฉบับสมบูรณ์ ینگเกณฑ์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการยอมรับ โดยการประชุมสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ของนโยบายมีดังนี้ 1) เพื่อเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนนักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสม 3) เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาที่จะส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและอาจารย์ในอาเซียน 4) เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียน และ 5) เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน และพบว่า มีการดำเนินงานในสถานศึกษาเพื่อความเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง มีจุดแข็งคือ สถานศึกษามีเครือข่ายกระจายอยู่ทั่วประเทศ มีจุดอ่อนคือ บุคลากรทำงานไม่เต็มประสิทธิภาพ มีโอกาสคือ ได้รับงบประมาณในภาพรวมมาก และมีปัจจัยคุกคามคือ ค่าครองชีพสูง ผู้ปกครองหรือประชาชนร่วมมือในการจัดการศึกษาน้อยลงนอกจากนี้ ยังพบข้อเสนอแนะเชิงนโยบายโดยรวมที่สำคัญคือ ต้องมุ่งประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร สร้างเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน และจัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน และเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีข้อเสนอกลไกการนำนโยบายไปปฏิบัติที่สำคัญคือ สร้างศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียนระดับโรงเรียน หรือระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับจังหวัดและจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน และทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม, ข้อเสนอเชิงนโยบาย, ความเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็ง

* คุุณภีบัณฑิต หลักสูตรศึกษาศาสตรคุุณภีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

**รองศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรคุุณภีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

***อาจารย์พิเศษ หลักสูตรศึกษาศาสตรคุุณภีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Abstract

The objectives of this Participatory Policy Research were to 1) identify the overall and partial proposed policy to be a strong ASEAN Community for schools under Office of the Basic Education Commission, and 2) estimate the chance to practice and prepare the overall and partial proposed policy on objective, current state, strength, weakness, opportunity, threat, guideline, and mechanism of policy. The research was conducted in two phases. The first phase involved studying related contexts in order to drafting the proposed policy through document research, survey research, and in-depth interview with experts. The second phase focused on checking information during stakeholders' seminar before creating the completed proposed policy based on the criteria of propriety, feasibility, and acceptability.

The findings revealed the policy's objectives which included 1) distributing knowledge, information, and positive attitude towards ASEAN, 2) developing students and citizen's potential to have appropriate skills, 3) developing educational standard for promoting the circulation of students and teachers in ASEAN, 4) preparing to launch the free education movement among ASEAN countries, and 5) developing youths as an important resource for being ASEAN Community. Both overall and partial operations of schools for being a strong ASEAN Community were at a moderate level. The significant strength was the availability of network schools throughout the country while the weakness was represented by the inability of staff on working as efficient as it could be. The overall opportunity for budget approval was at a high level. The threat was the high cost of living and the decrease of parent's participation in educational management. The overall significant proposed policy included publicizing and disseminating knowledge and information, building positive attitude towards ASEAN, and providing training courses on English, languages of neighboring countries, and information technology. The mechanism of implementing policy to action included establishing ASEAN information center for each school or school group and province, as well as providing training course programs on English, languages of neighboring countries, and information technology skills.

Key words: *Participatory Action Research, Proposed Policy, Strong ASEAN Community*

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองโลก(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลก ทำให้ประเทศต่างๆ ในโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องพยายามปรับเปลี่ยนและดำเนินนโยบายให้ทันกระแสการเปลี่ยนแปลง ทำให้หลายประเทศต้องเร่งเตรียมพร้อม โดยการสร้างกลไกและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพสูงขึ้น คุณภาพคนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ความสำเร็จ เพื่อให้ประเทศชาติก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและเท่าเทียมอาเซียน (ASEAN) หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) จึงต้องปรับตัวให้เท่าทันสถานการณ์ เพื่อให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วทั้งที่ โดยใน พ.ศ.2546 ผู้นำอาเซียนได้เห็นพ้องกันว่าถึงเวลาแล้วที่อาเซียนต้องร่วมมือกันให้เหนียวแน่น เข้มแข็งและมั่นคงยิ่งขึ้น จึงได้กำหนดให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนและเร่งรัดกระบวนการสร้างประชาคมอาเซียนให้

แล้วเสร็จภายใน พ.ศ.2558 (ASEAN Secretariat, 2009a, 2009b, 2009c, 2009d; กรมอาเซียน, 2551; สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, 2555)

การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ใน พ.ศ. 2558 เป็นการปรับตัวของกลุ่มประเทศสมาชิก เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก พัฒนาการสำคัญของอาเซียนที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเริ่มจากความพยายามที่จะสร้างกลุ่มเศรษฐกิจภายในอาเซียนขึ้นเพื่อให้อาเซียนสามารถรับมือกับสถานการณ์ระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและกระแสการบูรณาการทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอื่นได้ (กรมอาเซียน, 2551) อาเซียนมีวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ระบุภายนอก มีสันติสุข และเชื่อมโยงเข้าด้วยกันในการเป็นหุ้นส่วนในสิ่งแวดล้อมของประชาธิปไตย และอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน การพัฒนาที่มีพลวัต และการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดและในสังคมที่เอื้ออาทรที่ระลึกถึงสายสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ รับรู้มรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกัน และเชื่อมโยงอัตลักษณ์ของภูมิภาคอาเซียนก้าวสู่ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและสังคม มีศักยภาพในการแข่งขัน และอำนาจต่อรองการเจรจาของกลุ่มของประเทศในภูมิภาคอื่นๆ (ASEAN Secretariat, 2009e; กระทรวงการต่างประเทศ, 2552; สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, 2555; สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553)

ผลจากข้อตกลงการเปิดเสรีทางการศึกษา คาดว่าจะทำให้ตลาดการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน มีความคึกคักมากขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มทางเลือกของนักเรียนไทยและอาเซียนอื่นๆ ในการเข้ารับบริการด้านการศึกษาจากสถาบันภายในกลุ่มประเทศอาเซียน สำหรับประเทศไทยโดยเฉพาะสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาที่ต่ำกว่ามาตรฐาน โดยเฉพาะPISA (Programme for International Student Assessment) คือ โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ เป็นโครงการที่ริเริ่มโดยองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อตรวจสอบว่า เยาวชนวัยจบการศึกษาภาคบังคับ หรือวัยอายุ 15 ปีของประเทศต่างๆ มีศักยภาพ หรือความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เพียงใด ในสามด้านคือ การอ่าน (reading literacy) คณิตศาสตร์ (mathematics literacy) และวิทยาศาสตร์ (scientific literacy) ผลการประเมินพบว่า นักเรียนไทยมีผลการประเมินต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติต่อเนื่องถึง 4 ครั้ง และเนื่องจากผลการสอบPISA ได้ถูกนำไปใช้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการจัดลำดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการพิจารณาความน่าลงทุน ทำให้นานาชาติมองว่าไทยยังเป็นประเทศด้อยคุณภาพการศึกษา หมายความว่า ศักยภาพของคนไทยต่ำกว่านานาชาติ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน ที่ผ่านมามีประเทศไทยมีผลสอบPISA ต่ำกว่าประเทศสิงคโปร์มาก และใน พ.ศ. 2555 ก็ต่ำกว่าประเทศเวียดนามและมาเลเซียด้วย ดังนั้น หากคะแนนการสอบ PISA ของไทยยังไม่ดีขึ้น ก็จะทำให้ศักยภาพการแข่งขันของประเทศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้อยลงอีกด้วย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ใช้คะแนนการสอบPISA มาเป็นตัวบ่งชี้ข้อหนึ่งความสำเร็จของการจัดการศึกษา ศึกษภายในปี พ.ศ.2561 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

การจะพัฒนาสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยกลไก และความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลหลายฝ่ายที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีระบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมการบริหารจัดการเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และความพร้อมในด้านแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาหลักสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน2557) สอดคล้องกับพรศกวิชา รัชชย (2556) ที่วิจัยพบว่าการบริหารจัดการในชั้นเรียนของครูยังไม่พร้อมที่เข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้

ความสำคัญกับบทบาทของครูเป็นส่วนใหญ่ และความพร้อมในแหล่งการเรียนรู้ยังไม่เพียงพอ ตลอดจนนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังพบว่า ประเด็นสำคัญของการส่งเสริมให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งและสามารถเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องอาศัยแนวทางหรือมีนโยบายที่เป็นเอกภาพครอบคลุมทั้งในระดับเป้าหมายสูงสุด คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ระบบการเรียนรู้การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556; สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

จากปัญหาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางจัดการศึกษาเพื่อรองรับ เช่น จัดให้มีศูนย์อาเซียนศึกษา แต่แนวนโยบายดังกล่าวยังไม่สนองตอบหรือสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาที่มีอย่างหลากหลาย แล่นำเนินได้ไม่ทั่วถึง ดังนั้นจึงเกิดประเด็นเพื่อการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งและเป็นข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์อันจะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท และความต้องการของสถานศึกษาตลอดจนนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และเกิดมรรคผลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมและรายด้านจากผลการวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ
2. เพื่อคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติ และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายโดยรวมและรายด้าน ในองค์ประกอบวัตถุประสงค์สภาพปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัจจัยคุกคามแนวทาง และกลไกของนโยบายเพื่อความเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีองค์ประกอบ คือ วัตถุประสงค์ สภาพปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัจจัยคุกคาม แนวทาง และกลไกของนโยบาย
2. ขอบข่ายเนื้อหาของนโยบายที่ได้จากสังเคราะห์ 18 ด้านคือ ด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนรู้ด้านการเปิดเสรีทางการศึกษาด้านการบริหารจัดการ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ ด้านการพัฒนาทักษะทางภาษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการสร้างความตระหนัก ด้านโอกาสทางการศึกษาด้านการจัดการศึกษาให้เป็นสากลด้านการส่งเสริมสนับสนุนกีฬา ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านกลไกในการขับเคลื่อน ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และด้านทักษะชีวิตและอาชีพ
3. พื้นที่ในการศึกษา คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยทั้ง 4 ภาค คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม(Participatory Policy Research) ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ **ระยะที่ 1** เป็นการศึกษาบริบทเพื่อจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้วยวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert In-Depth Interview) **ระยะที่ 2** เป็นการตรวจสอบเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายฉบับสมบูรณ์ถึงเกณฑ์ความเหมาะสม (propriety) ความเป็นไปได้ (feasibility) และการยอมรับ (acceptable) โดยการประชุมสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(Stakeholder Seminar) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ข้อเสนอวัตถุประสงค์ของนโยบายมีดังนี้ 1) เพื่อเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนนักศึกษาและประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสม 3) เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา และอาจารย์ในอาเซียน 4) เพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียน และ 5) เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

2. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานในสถานศึกษาเพื่อความเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า การดำเนินงานด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการเรียนรู้ ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์และด้านโอกาสทางการศึกษา และค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านทักษะชีวิตและอาชีพด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และด้านกลไกในการขับเคลื่อน

3. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัจจัยคุกคามโดยภาพรวมเรียงตามลำดับความสำคัญของค่าความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ **จุดแข็ง** คือ 1) สถานศึกษามีเครือข่ายกระจายอยู่ทั่วประเทศ 2) โครงสร้างสถานศึกษาชัดเจนมีการงานชัดเจน 3) สื่อเทคโนโลยีที่สถานศึกษาได้รับมีความทันสมัย 4) บุคลากรมีความสามารถ และ 5) ภารกิจของสถานศึกษาเป็นที่ตระหนักว่ามีความสำคัญต่อประเทศ **จุดอ่อน** คือ 1) บุคลากรทำงานไม่เต็มประสิทธิภาพ 2) ขาดครูเฉพาะทาง 3) งบประมาณงบอุดหนุนนักเรียนรายบุคคล/ซ่อมแซมอาคาร/ครุภัณฑ์ยังไม่เพียงพอ 4) มีการปรับเปลี่ยนนโยบายบ่อย 5) โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากไม่พร้อมจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพ 6) โครงสร้างส่วนกลางซ้ำซ้อนขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ 7) การกระจายอำนาจจากส่วนกลางยังเป็นไปอย่างจำกัดและ 8) การใช้สื่อยังไม่คุ้มค่า **โอกาส** คือ 1) ได้รับงบประมาณในภาพรวมมาก 2) นโยบายสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น เน้นการปฏิบัติที่สถานศึกษาเน้นคุณภาพส่งเสริมการศึกษาให้เท่าเทียมชัดเจน 3) ความทันสมัยของเทคโนโลยีในสังคมช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สอดคล้องกับศักยภาพมากขึ้น ช่วยโรงเรียนทำงานได้รวดเร็ว 4) ทุกภาคส่วนตื่นตัวมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น 5) เครือข่ายการทำงานทั่วประเทศจึงมีช่องทางรับฟังความคิดเห็นที่กว้างและลึกและ 6) การทำงานมีกฎหมายรองรับ **ปัจจัยคุกคาม** คือ 1) ค่าครองชีพสูง ผู้ปกครอง/ประชาชนร่วมมือในการจัดการศึกษาน้อยลง 2) เปลี่ยนรัฐมนตรีบ่อยเกินไปทำให้นโยบายไม่ต่อเนื่อง 3) การเมืองแทรกแซงการบริหารจัดการด้านงบประมาณและบุคลากร 4) ขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม 5) ปัญหาสังคม/อบาณมุข/สื่อไม่สร้างสรรค์ และ 6) การดำเนินการบางเรื่องยังขาดกฎหมายรองรับ

4. ข้อเสนอแนะทางของนโยบายโดยภาพรวม คือ 1) ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร สร้างเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน โดยสร้างความตระหนักของครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชนเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน 2) จัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัว การเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม การเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน และการพิจารณาแผนผลิตกำลังคน3) ส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา ครู และอาจารย์ในอาเซียนเพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่างๆ การแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล การศึกษาตลอดชีวิต การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางอาชีพทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่องตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียน 4) เปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วยการจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษาควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน5) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาเยาวชนทุกกลุ่มเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน 6) ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยจัดสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาตอนต้นโดยเน้นการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ 7) พัฒนาครูสอนภาษาอังกฤษโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาร่วมกับชุมชน และ8) จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาแต่ละโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

5. ข้อเสนอแนะของนโยบายโดยภาพรวม คือ 1) สร้างศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียนระดับโรงเรียน หรือระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับจังหวัดเพื่อประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมาชิกอาเซียนในทุกๆ ด้าน รวมทั้งใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ แลกเปลี่ยน เผยแพร่ข้อมูลและสื่อสาร โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) สร้างหลักสูตรฝึกอบรมความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัว การเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม การเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน และการพิจารณาแผนผลิตกำลังคน3) จัดทำ ข้อตกลงความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) เพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียน 4) จัดทำMOU เกี่ยวกับความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษาควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน5) จัดสร้างศูนย์พัฒนาการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ และศูนย์กีฬาสำหรับเยาวชนทุกกลุ่มกระจายอยู่ทุกประเทศในประชาคมอาเซียน 6) จัดตั้งศูนย์พัฒนาภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียนให้ครอบคลุมทุกสถานศึกษา และ7) จัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษทั้งในระดับสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาหรือระดับจังหวัด

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาหาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็ง และผลการคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติ และการจัดทำ ป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งมีข้อค้นพบสำคัญที่ขอนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าแนวทางของนโยบายโดยรวมที่สำคัญ คือ ต้องมุ่งประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร สร้างเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน โดยสร้างความตระหนักของครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา นักศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชนเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากแนวคิดเกี่ยวกับความตระหนัก (awareness) เป็นความตระหนัก

ทางสังคม (social awareness) ดังทัศนะของ ประภัสสร เทพชาตรี(2554ก) ที่เห็นว่า ในประชาคมอาเซียนจะเน้นที่ความตระหนักรู้ทางสังคม ซึ่งเป็นความสามารถในการแสดงออกถึงการรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสิ่งแวดล้อม การแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ความตระหนักรู้ทางสังคมจะมุ่งเน้นการทำความเข้าใจคนในสังคม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้ บุคคลที่มีความตระหนักรู้ทางสังคมจะมีความสามารถในการรับรู้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดจากสังคม สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติ ในทางตรงข้าม บุคคลที่มีความบกพร่องในด้านความตระหนักรู้ทางสังคม พฤติกรรมอาจไม่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป แต่จะขาดทักษะการเข้าใจทางสังคม ทักษะความรู้สึกไวต่อสังคม และทักษะการสื่อสาร ทำให้ขาดการไตร่ตรองพิจารณารอบคอบก่อนแสดงพฤติกรรม รวมทั้งไม่สามารถเข้าใจปฏิกิริยาการแสดงออกหรือพฤติกรรมของผู้อื่น ได้อย่างถูกต้อง แม้บุคคลนั้นจะมีความตั้งใจที่ดีในการแสดงออกทางพฤติกรรมนั้นๆ นอกจากนี้ บุคคลที่ไม่สามารถรับรู้หรือขาดความตระหนักรู้ทางสังคม จะไม่ค่อยมีความเห็นอกเห็นใจ (empathy) ขาดทักษะและไหวพริบ (tact) ในการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งแตกต่างจากบุคคลที่มีความตระหนักรู้ทางสังคมที่มีการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างเหมาะสม ในการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม และบุคคลที่ขาดความตระหนักรู้ทางสังคมจะกระทำการสิ่งต่างๆ โดยขาดการยั้งคิด อันเป็นผลให้เกิดปัญหาในสังคมตามมาอีกมากมาย ในขณะที่เดียวกันการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบนั้น จะช่วยให้เข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับสาระสำคัญของอาเซียนซึ่งจะนำไปสู่การเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญซึ่งจะนำไปสู่การให้ความร่วมมือและลงมือปฏิบัติด้วยความเข้าใจจะนำไปสู่ความสำเร็จในที่สุด สอดคล้องกับทัศนะของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2555); และ ASEAN Secretariat (2009a) ที่กล่าวถึง การเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนเพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนภายใน พ.ศ. 2558 นั้น สิ่งที่ต้องคำนึงอันดับแรก ได้แก่ การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ให้ทราบความเคลื่อนไหวระหว่างสถานศึกษาที่หลากหลายช่องทาง การให้ความรู้ด้านอาเซียน เช่น ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และการปกครองของแต่ละประเทศเพื่อการเรียนรู้และเข้าใจอันจะนำไปสู่การให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการพัฒนานั่นเอง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับทัศนะของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ(2557) และสุนทรวิรัตน์ไพเราะ (2555) ที่เห็นว่า การเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียนเพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชนเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนภายในปี2558 เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

2. จากผลการวิจัยที่พบว่ากลไกของนโยบายโดยรวมที่สำคัญ คือสร้างศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียนระดับโรงเรียนหรือระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับจังหวัดเพื่อประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมาชิกอาเซียนในทุกๆ ด้านรวมทั้งใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ แลกเปลี่ยน เผยแพร่ข้อมูลและสื่อสาร โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนั้น อาจเนื่องมาจากการรวมกลุ่มกันเป็นประชาคมอาเซียนที่มาจากประเทศที่มีความหลากหลาย ทั้งสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน เช่น วัฒนธรรม ภาษา หรือศาสนาจึงมีความจำเป็นต้องมีศูนย์ข้อมูลกลางที่สามารถเข้าถึงหรือแลกเปลี่ยนด้านข้อมูลข่าวสารกัน ดังนั้น การมีศูนย์ข้อมูลข่าวสาร (Data Center) สำหรับเป็นพื้นที่ที่ใช้จัดวางระบบ ประมวลผลกลาง และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขององค์กรร่วมกัน โดยมากผู้ใช้งานหรือผู้รับบริการจะเชื่อมต่อมาใช้บริการผ่านระบบเครือข่ายที่มาจากภายนอก ซึ่งเปรียบได้กับสมองขององค์กรที่จะต้องมีการออกแบบให้เป็นจุดศูนย์การเชื่อมต่อและสื่อสารถึงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความพร้อมใช้งาน การบำรุงรักษาความเหมาะสมในการลงทุนความปลอดภัยและการรองรับการขยายในอนาคตอีกด้วยดังทัศนะของศูนย์อาเซียนศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2558 ก); ศูนย์อาเซียนศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2558 ข); ศูนย์อาเซียนศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2558ค); ศูนย์

อาเซียนศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2558 ง) ที่กล่าวถึงความจำเป็นของการมีศูนย์ข้อมูลข่าวสารกลางในภูมิภาคอาเซียนว่าสิ่งสำคัญเร่งด่วนที่อาเซียนต้องตระหนักคือการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลางอาเซียนสำหรับการสื่อสารข้อมูลเพื่อประโยชน์และความร่วมมือกันดำเนินงานในทุกเรื่องทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของกรมอาเซียน (2551) ที่เห็นว่า ในสถานการณ์ยุคโลกาภิวัตน์ ประเทศต่างๆ ต้องเผชิญกับปัญหาการแข่งขันระหว่างประเทศค่อนข้างสูง การสร้างภูมิคุ้มกันให้ประเทศสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ได้นั้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ ซึ่งการกระทำดังกล่าวต้องอาศัยทั้งความรู้และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน ดังนั้น การทำวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างและสะสมองค์ความรู้ให้ทันสมัยตลอดเวลาและมีการใช้ข้อมูลร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนย่อมเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาในภาพรวมจึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญและกำหนดเป็นนโยบายที่สามารถแปลงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยที่สำคัญ

1.1 โดยภาพรวม ให้ความสำคัญกับการมุ่งผลสำเร็จในวัตถุประสงค์ของนโยบาย ดังนี้ 1) เผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน 2) พัฒนาศักยภาพของนักเรียนนักศึกษาและประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสม 3) พัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา และอาจารย์ในอาเซียน 4) เตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียน และ 5) พัฒนาเยาวชนให้เป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

1.2 โดยภาพรวม ในภาวะเร่งด่วนให้ความสำคัญกับข้อเสนอแนวทางของนโยบายสามประเด็นแรก คือ (1) การประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การสร้างเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน โดยสร้างความตระหนักของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชนเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน (2) จัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัว การเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม การเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน และการพิจารณาแผนผลิตกำลังคนและ (3) ส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา ครู และอาจารย์ในอาเซียนเพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่างๆ การแลกเปลี่ยนเยาวชนการพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล การศึกษาตลอดชีวิต การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางอาชีพทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่องตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียนเพราะทั้งการวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งในการสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต่างให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ โดยพิจารณาใช้กลไกเชิงนโยบายที่เป็นผลจากการวิจัย ดังนี้ 1) สร้างศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียนระดับโรงเรียน หรือระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับจังหวัดเพื่อประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมาชิกอาเซียนในทุกๆ ด้านรวมทั้งใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ แลกเปลี่ยน เผยแพร่ข้อมูลและสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) สร้างหลักสูตรฝึกอบรมความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัว การเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม การเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน และการพิจารณาแผนผลิตกำลังคนและ (3) จัดทำ MOU เพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียน

1.3 โดยภาพรวม ในภาวะปกติให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านทักษะชีวิตและอาชีพด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และด้านกลไกในการขับเคลื่อนเพราะผลการวิจัยพบว่ายังมีระดับการปฏิบัติที่ต่ำกว่าด้านอื่นๆ รวมทั้งการแก้ไขจุดอ่อนที่พบว่าบุคลากรทำงานไม่เต็มประสิทธิภาพ โดยให้การทำกับดัดตามหรือใช้มาตรการส่งเสริม กระตุ้น จูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 การพัฒนาศักยภาพของนักเรียนนักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสม ให้ความสำคัญกับข้อเสนอแนะทางของนโยบายที่สำคัญคือ 1) กำหนดคุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และเจตคติ 2) พัฒนาทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนและ 3) เสริมสร้างประสบการณ์ องค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพให้พร้อมกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยพิจารณาใช้กลไกเชิงนโยบายที่เป็นผลจากการวิจัย ดังนี้1) จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนให้เห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน2) จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย 3) สร้างค่านิยมร่วมและมรดกทางวัฒนธรรมอาเซียนในหลักสูตร

1.5 การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา และอาจารย์ในอาเซียนให้ความสำคัญกับข้อเสนอแนะทางของนโยบายที่สำคัญคือ 1) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้อาเซียนศึกษา 2) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในประเทศและภายในอาเซียน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนนักเรียน และการพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล และ3) ร่วมมือด้านวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้และต่อยอดในอนาคตโดยพิจารณาใช้กลไกเชิงนโยบายที่เป็นผลจากการวิจัย ดังนี้1) ระดมทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวางแผนและจัดทำหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ตามกรอบสาระสำคัญที่วางไว้2) จัดการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตและ3) จัดการประชุมด้านการวิจัยทางการศึกษาในอาเซียน ด้วยการส่งเสริมการทำวิจัยร่วมกันและการพัฒนาด้านการวิจัยและพัฒนาในประชาคมอาเซียนเพื่อให้เป็นเวทีสำหรับนักวิจัยในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในภูมิภาค

1.6 การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ให้ความสำคัญกับข้อเสนอแนะทางของนโยบายที่สำคัญคือ 1) จัดทำข้อตกลงยอมรับด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถประสบการณ์ในสาขาวิชาสำคัญต่างๆ2) ให้มีการเทียบโอนหน่วยกิตทางการศึกษาในกลุ่มอาเซียน และ 3) ส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศด้านการศึกษารวมทั้งความร่วมมือเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในประชาคมอาเซียนโดยพิจารณาใช้กลไกเชิงนโยบายที่เป็นผลจากการวิจัย ดังนี้1) จัดทำMOU กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา2) ออกกฎหมายเพื่อให้มีองค์กรกลางด้านการเทียบโอนหลักสูตรหรือหน่วยกิตทางการศึกษา และ3) แลกเปลี่ยนนักเรียนหรือบุคลากรทางการศึกษา ในกลุ่มประเทศอาเซียนหรือภูมิภาคอื่น

1.7 การพัฒนาเยาวชนให้เป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับข้อเสนอแนะทางของนโยบายที่สำคัญคือ 1) เน้นการบริหารจัดการใหม่ที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาในระดับต่างๆ 2) เพิ่มคุณภาพการบริหารจัดการศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงาน การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาวิชาชีพและ3) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้เกิดองค์ความรู้และประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา ในการจัดตั้งส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน โดยพิจารณาใช้กลไกเชิงนโยบายที่เป็นผลจากการวิจัย ดังนี้ 1) สร้างระบบการ

บริหารจัดการศึกษา 2) กำหนดให้มีมาตรฐานกลางด้านคุณภาพการศึกษาและ 3) ตั้งศูนย์ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงติดตามและประเมินผลการนำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปปฏิบัติเป็นระยะๆ

2.2 ควรนำผลจากการวิจัยไปศึกษาเจาะลึกในประเด็นที่สนใจ เช่น ด้านเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียนด้านพัฒนาศักยภาพของนักเรียนนักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสมด้านพัฒนามาตรฐานการศึกษา เพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและอาจารย์ในอาเซียนด้านเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือด้านพัฒนาเยาวชนให้เป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เป็นต้น

2.3 ควรนำข้อเสนอแนวทางของนโยบายหรือกลไกของนโยบายมาทำการวิจัยในลักษณะที่ก่อให้เกิดการปฏิบัติ (implement) หรือการวิจัยที่มุ่งการเปลี่ยนแปลง (change) หรือการวิจัยที่มุ่งให้เกิดขึ้น (make it happen) เช่น การวิจัยและพัฒนา (Research and development) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action research) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมอาเซียน.(2551). **มารู้จักอาเซียนกันเถอะ**. กรุงเทพฯ: เอราวัณการพิมพ์.
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2552). **The ASEAN charter กฎบัตรอาเซียน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **การเปิดเสรีทางการศึกษาของประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาปีงบประมาณ 2556**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ประภัศร์ เทพชาติ. (2554ก). **ประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- พรศิวา รัชชัย. (2556). **ปัญหาการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ศูนย์อาเซียนศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2558 ก). **การศึกษา: การสร้างประชาคมอาเซียน 2558**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์อาเซียนศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2558 ข). **โค้งสุดท้ายการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์อาเซียนศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2558 ค). **ไทยกับการเป็นศูนย์กลางของประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์อาเซียนศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2558ง). **ปฏิรูปประเทศไทยในบริบทประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (2555). **ฉันและเธอเราคือ อาเซียน**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2558**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). **ยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558**. กรุงเทพฯ: บางกอก.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2557). การศึกษา: การสร้างประชาคมอาเซียน 2558. สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). ประชุมความร่วมมือด้านการศึกษากับองค์การยูเนสโกกรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). แนวทางการส่งเสริมให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งและสามารถเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
กรุงเทพฯ: ศูนย์สภา.

สุนทรีวรรณไพเราะ. (2555). ยุทธศาสตร์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาไทยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำ
ทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ASEAN Secretariat.(2009a). **About ASEAN**. Retrieved April 1, 2015 from http://www.aseansec.org/about_ASEAN.html.

ASEAN Secretariat.(2009b). **ASEAN political-security community**. Retrieved April 1, 2015 from
http://www.aseansec.org/about_ASEAN.html.

ASEAN Secretariat.(2009c). **ASEAN economic community**. Retrieved April 1, 2015 from
http://www.aseansec.org/about_ASEAN.html.

ASEAN Secretariat.(2009d). **ASEAN socio-cultural community**. Retrieved April 1, 2015 from
http://www.aseansec.org/about_ASEAN.html.

ASEAN Secretariat.(2009e). **ASEAN charter**. Retrieved April 1, 2015 from <http://www.aseansec.org/21861.html>.